

Õiguskantsler

Hr. Vallo Koppel
Politsei- ja Piirivalveameti
Lõuna prefektuur
louna@politsei.ee

Teie nr

Meie 18.06.2019 nr 7-7/190271/1903119

Kontrollkäigu kokkuvõte Tartu politseijaoskonna arestimaja

Austatud härra prefekt

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 12.02.2019 ette teatamata Politsei- ja Piirivalveameti Tartu politseijaoskonna arestimaja (edaspidi: arestimaja).

Hea on, et õiguskantsleri eelmise kontrollkäigu kokkuvõttes antud soovitusel on osa jalutushoovidesse paigaldatud istekohad puhkamiseks. Positiivne on seegi, et hiljuti remonditi keldrikorruse kambreid.

Arestimaja personal peab arvestama arestimajja sattunud alaealise kinnipeetu haavatavust ning näitama alaealisega suheldes rohkem initsiatiivi. Mitmekohalises kambris tuleb hügieeninurk muust kambrist eraldada, et oleks tagatud kinnipeetu privaatsus. Ametnik, kes kinnipeetu arestimajja saabumisel läbi otsib, peab olema temaga samast soost. Kinnipeetutel peab olema võimalus pesu kuivatada. Võimalus teavitada lähedasi oma kinnipidamisest ei tohiks sõltuda sellest, kas kinnipeetu teab lähedase telefoninumbrit peast. Mõne dokumendi vormistamisele tuleb pöörata rohkem tähelepanu. Et järelevalvet paremini tagada, võiksid jalutushoovides olla kutsunginupud, mille abil saavad kinnipeetud anda endast tõhusalt märku.

Kontrollkäigul osales tervishoiuekspertina perearst, tema arvamus on lisatud kokkuvõttele.

Kontrollkäigul tutvuti arestimaja ruumide ja dokumentidega ning vesteldi arestimajas viibinud kinnipeetutega.¹

Alaealine kinnipeetu

Kontrollkäigu päeval oli arestimajas alaealine, kes oli seal viibinud kaks nädalat. Selle aja oli ta veetnud ühtedes ja samades riietes. Arestimajast välja ei olnud ta saanud helistada. Kuigi noorukile teadaolevalt oli arst talle kirjutanud ravimeid, ei olnud ta neid 12.02.2019 seisuga saanud.

Kahtlemata on kinnipidamisasutusse (esmakordselt) sattumine noorele inimesele nii psühholoogiliselt kui ka füüsiliselt raske. Lapsed on paratamatult haavatavamad ning nende kohtlemisel tuleb sellega arvestada. Seetõttu on ääretult oluline, et arestimaja personal näitaks alaealise kinnipeetu puhul initsiatiivi ning prooviks järjepidevalt olla lapsega kontaktis ning uurida tema vajaduste ja murede kohta ega jääks lootma vaid sellele, et laps ise mure korral küsib või

¹ Mõiste *kinnipeetu* hõlmab arestimajas viibivaid vahistatud, kinnipeetavaid ning arestialuseid.

taotleb. Mh tähendab see seda, et personal peab vajadusel omaalgatuslikult pakkuma lapsele arestimajas olevaid varuriideid. Kui tarvis (nt ei ole alaealisel kõnekaardi soetamiseks rahalisi vahendeid, eestkostja või lähedased ei ole kõnekaarti toonud vms), tuleks alaealisele pakkuda erandkorras võimalust kasutada telefoni arestimaja kulul, et alaealine saaks oma asjade korraldamiseks lähedaste jt talle oluliste inimestega suhelda. Kui arestimaja saab teada, et alaealisele on määratud retseptiravimid, tuleb need viivitamatult soetada.

Naissoost kinnipeetu läbiotsimine

Kontrollkäigu ajal märkasid õiguskantsleri nõunikud olukorda, kus arestimajja vastu võetud naissoost kinnipeetu keha kompas läbi riiete meessoost ametnik. See ei ole lubatud.

Arestimaja sisekorraeskirja § 7 lg 1 järgi otsitakse kinnipeetu ja tema isiklikud asjad arestimajja saabumisel läbi. Ametnik, kes kinnipeetu läbi otsib, peab olema temaga samast soost. Arestimajja võib sattuda nii mees- kui ka naissoost kinnipeetuid. Arestimaja peab tööd korraldama nii, et saabunud kinnipeetu otsiks läbi kinnipeetuga samast soost isik. Palun seda edaspidi arestimaja töökorralduses tingimata arvesse võtta.

Privaatsus

Arestimaja mitmekohalistes kambrites ei ole hügieeninurk muust ruumist eraldatud. Õiguskantsler on mitmel korral juhtinud tähelepanu, et kui kambrit võidakse kasutada mitme inimese tarbeks, tuleb hügieeninurk tõhusalt eraldada (vt [2019. aastal lühiajalise kinnipidamise ruumide kohta tehtud soovitus](#)). Seda rõhutas õiguskantsler ka juba [eelmise kontrollkäigu kokkuvõttes](#).

Pesukuivatamise võimalus

Arestimaja kambrites puudub pesu kuivatamise võimalus. Sestap valmistavad kinnipeetud käepärastest vahenditest nagisid jms. Kinnipeetutel peab olema võimalik oma pesu kuivatada. Seda on õiguskantsler märkinud nt [Jõhvi arestimajale](#), [Tartu Vanglale](#) ning [Viru Vanglale](#) (p 4.5.2.) tehtud soovituses.

Lähedaste teavitamine

Kinnipeetutega vesteldes selgus, et mõnikord võib olla keeruline lähedastele oma kinnipidamisest teavitada, sest kinnipeetul ei lubata mobiiltelefoni kontaktide loendist lähedase numbrit vaadata.

Võimalus anda lähedastele oma kinnipidamisest teada ei tohiks sõltuda sellest, kas kinnipeetu teab lähedase telefoninumbrit peast. Selline nõue ei tulene riigisisest õigusest ega ka rahvusvahelisest praktikast. Kui kinnipeetu lähedaste numbreid peast ei tea, tuleks lubada tal (ametniku juuresolekul) oma telefonist lähedase number üles otsida, et ta saaks võtta inimesega ühendust.

Dokumentide vormistamine

Üldjuhul olid esmase tervisekontrolli aktid (TKA) vormistatud korrektselt, s.t väliste vigastuste lahtresse oli märgitud kinnipeetul olevad tervisekahjustused või nende puudumine. Kirja oli pandud ka see, kui ametnik polnud terviseseisundit täpsemalt pädev hindama. Ühes TKA-s (R.K. kohta 02.11.2018 koostatud akt) oli väliste vigastuste lahter jäänud täitmata.

[Korrakaitseaduse](#) § 42 lg 1¹ järgi võib politseiametnik toimetada joobeseisundis alaealise isiku kainenema arestimajja või arestikambrisse, kui teda ei ole võimalik üle anda täiskasvanud perekonnaliikme, hooldaja või eestkostja hoole alla. Kontrollitud dokumentide seas oli kaks alaealise suhtes koostatud joobeseisundis isiku kainenema toimetamise protokollid, kus vastavas kohas puudus

märke selle kohta, nagu ei oleks alaealist olnud võimalik nimetatud isikutele üle anda (K.A. kohta 02.02.2019 ja T.K. kohta 02.02.2019 koostatud protokoll).

Kutsunginupud jalutushoovides

Arestimaja jalutushoovides ei ole kutsunginuppe. Kinnipeetult uuritakse enne jalutama minekut, kas ta plaanib jalutushoovis olla pool tundi või tund – selle aja möödudes viiakse kinnipeetu tagasi kambrisse. Jalutushoovide uksed ei ole üldkoridoridega ühendatud ning sellises olukorras ei pruugi vastu ust koputamine ega valjema häälega kutsumine ühegi ametnikuni jõuda. Nii ei saa kinnipeetu anda tõhusalt märku, kui ta sooviks jalutushoovist kokkulepitud ajast varem lahkuda nt põhjusel, et ta enesetunne on ootamatult halvenenud või tal hakkas külm. Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee on tauninud olukorda, kus kinnipeetud peavad tähelepanu saamiseks taguma kambriustele (vt [2015. a soovitus Gibraltarile](#), p 21).

Et järelevalvet paremini tagada, võiksid jalutushoovides olla kutsunginupud, mille abil saavad kinnipeetud anda endast tõhusalt märku.

[]

Ootan Teie seisukohta soovitude suhtes hiljemalt 12.07.2019.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: tervishoiueksperti arvamused (4 lk)

Käti Mägi 693 8414
Kati.Magi@oiguskantsler.ee